

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I“
Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate

Proiectul: CEEEX-M1-4044-GESTIONARE CF-16/2006
**„SECURITATEA SISTEMELOR ȘI ACȚIUNILOR MILITARE ȘI CIVIL-
MILITARE ÎN GESTIONAREA CRIZELOR ȘI CONFLICTELOR ARMATE“**

Etapa 1. Dezvoltarea unei baze de date și a unei metodologii de analiză a crizelor și conflictelor armate pentru: cunoașterea și aprofundarea fenomenului crizelor și conflictelor armate

SURSE
DE IDENTIFICARE A UNOR INDICATORI
privind
CRIZELE ȘI CONFLICTELE ARMATE

- ghid -

Termen: 15 noiembrie 2006

BUCUREȘTI
- 2006 -

ECHIPA DE CERCETĂTORI

1. General prof. univ. dr. MUREȘAN MIRCEA, conducător de proiect
2. General de brigadă (r) dr. CS I VĂDUVA GHEORGHE, director de proiect
3. Colonel (r) dr. CS I MOȘTOFLEI CONSTANTIN, executant
4. Colonel (r) dr. CS I DOLGHIN NICOLAE, executant
5. Colonel (r) dr. CS I ALEXANDRESCU GRIGORE, executant
6. Colonel (r) dr. CS II PETRE DUȚU, executant
7. Colonel (r) CS POPA VASILE, executant
8. Cercetător științific drd. SARCINSCHI ALEXANDRA, executant
9. Cercetător științific drd. BĂHNĂREANU CRISTIAN, executant
10. Cercetător științific drd. DINU MIHAI, executant
11. Locotenent colonel dr. ENACHE DORU, executant
12. Cercetător științific drd. RĂDUICĂ GEORGE, executant
13. Cercetător științific drd. MĂLESCU SIMONA-VALENTINA, executant
14. VLADU CORINA, executant
15. CUCU IRINA, executant
16. ATANASIU MIRELA, executant
17. Locotenent RĂDUICĂ SORINA, consilier juridic, executant
18. MIHAI DOINA, executant

CUPRINS

STĂRI ȘI SURSE	4
I. Etape ale evoluției unei situații de la starea de normalitate spre starea de criză	4
II. Surse și indicatori de evaluare a trecerii de la starea de normalitate spre starea de criză	4
III. Indicatori de evaluare a surselor, stărilor și dinamicii situațiilor de criză și conflicte	5
INDICATORI DE STARE ȘI DE DINAMICĂ	10
1. Indicatori privind starea și dinamica economică	10
2. Indicatori privind produsul intern brut (PIB)	11
3. Indicatori privind starea și dinamica financiară	12
4. Indicatori privind starea și dinamica demografică	13
5. Indicatori privind starea și dinamica vieții politice	14
6. Indicatori privind starea și dinamica societății (societali)	15
7. Indicatori privind starea civilă	16
8. Indicatori privind starea culturală și educația	16
9. Indicatori privind starea de securitate	17
10. Indicatori privind starea și dinamica infracțională	18
11. Indicatori socio-militari	18
12. Indicatori militari	20
13. Indicatori de stare și de dinamică privind evaluarea terorismului	20
INDICATORI DE STARE ȘI DE DINAMICĂ (VALORI)	22

STĂRI ȘI SURSE

I. Etape ale evoluției unei situații de la starea de normalitate spre starea de criză

STAREA DE NORMALITATE este situația normală a unei țări (a unei regiuni) și ea se caracterizează prin stabilitatea surselor și a indicatorilor de stare. Acești indicatori trebuie să aibă o dinamică normală, evaluată potrivit unor eșantioane statistice stabilite de diferite institute mondiale sau chiar de țara respectivă.

De aceea, starea de normalitate, o dată definită, se ia ca eșantion pentru aprecierea celorlalte stări, respectiv a dinamicii degradării situației și involuției ei spre zona de criză.

STAREA DE ANORMALITATE (TENSIONATĂ) se caracterizează prin activarea surselor de instabilitate care determină o dinamică aleatorie a indicatorilor de stare, respectiv o creștere anormală a unora (de pildă, cei ai producției de armament) și o scădere rapidă a altora (de pildă a celor ce țin de stabilitatea politică sau de nivelul de trai, de cota migrației etc.)

STAREA PERICULOASĂ se caracterizează prin degradarea continuă și în ritm rapid a indicatorilor de stare a economiei, populației etc., prin apariția unor organizații subversive, prin creșterea consumului de droguri și a actelor teroriste, prin instabilitate politică, prin imposibilitatea unei guvernări normale, în limite rezonabile, prin creșterea alarmantă a datoriei publice, prin înmulțirea incidentelor de frontieră etc.

STAREA DE PRECRIZĂ se caracterizează prin apariția și proliferarea unor numeroase conflicte economice, etnice, a unor forțe paramilitare, a unor ciocniri violente între grupuri etnice sau politice înarmate, prin distrugerea economiei, prin proliferarea terorismului și scăparea de sub control a respectării legilor, prin imixtiunea unor forțe ostile din afară, prin apariția unor pretenții teritoriale sau de altă natură din partea unora din statele vecine etc.

STAREA DE CRIZĂ este o stare conflictuală și ea se caracterizează prin distrugerea vieții economice, lupte interne sau stare de război cu alte state, terorism, crime, execuții, exod de populații etc.

STAREA POSTCRIZĂ se caracterizează prin încetarea treptată a ostilităților, revenirea refugiaților, normalizarea treptată a relațiilor economice, sociale, externe etc.

II. Surse și indicatori de evaluare a trecerii de la starea de normalitate spre starea de criză

A. Pe plan intern

1. Surse economice (indicatori economici)
2. Surse financiare (indicatori financiari)
3. Surse politice (indicatori politici)
4. Surse sociale (indicatori sociali)
5. Surse demografice (indicatori demografici)
6. Surse privind teritoriul (indicatori de teritoriu)
7. Surse istorice (indicatori de funcție istorică)
8. Surse etnice (indicatori etnici)
9. Surse psihologice (indicatori psihologici)

10. Surse militare și paramilitare (indicatori militari)
11. Surse ale ordinii publice și siguranței naționale (indicatori de ordine publică și siguranță cetățenească)
12. Surse mass-media (indicatori mass-media)
13. Surse ale unor fundații, instituții de profil, organisme internaționale (indicatori din surse specializate)
14. Alte surse (indicatori de altă natură)

B. Pe plan extern

1. Surse economice (indicatori economici)
2. Surse financiare (indicatori financiari)
3. Surse politice (indicatori politici)
4. Surse sociale (indicatori sociali)
5. Surse demografice (indicatori demografici)
6. Surse privind teritoriul (indicatori de teritoriu)
7. Surse istorice (indicatori de funcție istorică)
8. Surse etnice (indicatori etnici)
9. Surse psihologice (indicatori psihologici)
10. Surse militare și paramilitare (indicatori militari)
11. Surse ale ordinii publice și siguranței naționale (indicatori de ordine publică și siguranță cetățenească)
12. Surse mass-media (indicatori mass-media)
13. Surse ale unor fundații, instituții de profil, organisme internaționale (indicatori din surse specializate)
14. Alte surse (indicatori de altă natură)

C. Pe planul relațiilor cu vecinii

1. Surse economice (indicatori economici)
2. Surse financiare (indicatori financiari)
3. Surse politice (indicatori politici)
4. Surse sociale (indicatori sociali)
5. Surse demografice (indicatori demografici)
6. Surse privind teritoriul (indicatori de teritoriu)
7. Surse istorice (indicatori de funcție istorică)
8. Surse etnice (indicatori etnici)
9. Surse psihologice (indicatori psihologici)
10. Surse militare și paramilitare (indicatori militari)
11. Surse ale ordinii publice și siguranței naționale (indicatori de ordine publică și siguranță cetățenească)
12. Surse mass-media (indicatori mass-media)
13. Surse ale unor fundații, instituții de profil, organisme internaționale (indicatori din surse specializate)
14. Alte surse (indicatori de altă natură)

III. Indicatori de evaluare a surselor, stărilor și dinamicii situațiilor de criză și conflicte

1. Surse economice (indicatori economici)

- ritmuri de creștere economică;
- structura economică;
- evoluția sau involuția structurii economice a unui stat;
- scumpirile repetate și accentuate (ritmul lor);
- dispariția bunurilor de consum de primă necesitate de pe piață;

- falimentarea masivă a unor întreprinderi și chiar ramuri economice;
- pierderea piețelor de desfacere;
- lipsa acută de materii prime;
- apariția diferitelor crize:
 - criza petrolului;
 - criza gazelor naturale;
 - criza cărbunelui energetic sau cocsificabil;
 - criza materiilor prime pentru industrie din agricultură;
 - criza semifabricatelor;
 - criza pieselor de schimb.
- degradarea situației în agricultură
 - naționalizarea pământului;
 - nerespectarea dreptului de proprietate;
 - defavorizarea micilor fermieri sau a marilor producători;
 - lipsa acută de unelte agricole;
 - lipsa piețelor de desfacere.
- dezechilibrarea balanței comerciale
- aplicarea unor programe economice neadecvate care produc șocuri economice sau dezechilibre economice periculoase.

2. Surse financiare (indicatori financiari)

- situația sistemului bancar;
- situația monedei naționale;
- inflația;
- dinamica bugetului;
- datoria publică;
- datoria externă;
- situația creditelor;
- cursul de revenire;
- dinamica ratei dobânzilor;
- rata investițiilor externe;
- alți indicatori financiari.

3. Surse politice (indicatori politici)

a. Pe plan intern

- recrudescența haotică a numărului de partide;
- creșterea numărului și audienței partidelor extremiste;
- apariția partidelor etnice;
- apariția organizațiilor cu caracteristici de intoleranță religioasă;
- elaborarea unor legi și documente preponderent restrictive;
- creșterea peste limita normală a măsurilor protecționiste;
- bipolarizarea sau multipolarizarea puterii politice;
- crearea unor sisteme de presiuni politice în interiorul țării.

b. În relațiile externe

- presiuni politice sau economice în relațiile cu alte state;
- lipsa tratatelor, acordurilor și înțelegerilor bilaterale;
- punerea pe rol și acutizarea unor probleme litigioase sau devenite litigioase;
- acuzații reciproce cu privire la nerespectarea acordurilor, înțelegerilor, normelor internaționale etc.;
- acuzații reciproce sau unilaterale cu privire la nerespectarea drepturilor minorităților;
- repunerea în discuție a unor probleme de frontieră;

- dreptul mării;
- confiscarea, la frontieră, a unor bunuri;
- dispute vamale repetate și din ce în ce mai grave;
- incidente de frontieră.

4. Surse sociale (indicatori sociali)

- încadrarea forței de muncă (nivelul și dinamica șomajului);
- asistența socială;
- nivelul învățământului;
- nivelul de instruire, de cultură al populației;
- nivelul de civilizație;
- atitudinea socială;
- stabilitatea, normalitatea sau recrudescența mișcărilor sociale;
- activitatea sindicală;
- condiția socială a familiei.

5. Surse demografice (indicatori demografici)

- dinamica ratei natalității;
- dinamica ratei mortalității;
- dinamica raportului pe vârste;
- fenomenul migrației;
- stabilitatea sau instabilitatea populației;
- schimbări bruște în raportul dintre populația urbană și rurală;
- exodul de populații.

6. Surse privind teritoriul (indicatori de teritoriu)

- frecvența unor seisme, inundații, catastrofe etc.;
- vânzarea către firme străine sau concesionarea necontrolată;
- gruparea în ritm anormal a diferitelor etnii (grupări confesionale, teroriste, mafiotice etc.) în anumite zone din interiorul unei țări sau în regiuni frontaliere;
- manifestarea, punerea pe rol a unor litigii de frontieră, mai ales privind apartenența insulelor, ostroavelor, privind marea teritorială, platforma continentală, zona de exclusivitate economică etc.

7. Surse istorice (indicatori de funcție istorică)

- invocarea accentuată și frecventă a unor drepturi istorice în dauna altei etnii sau altei țări;
- exacerbarea unor simboluri, unor legende, unor glorii de odinioară (mai ales cele care se referă la vecini sau la etnii ce conviețuiesc pe același teritoriu);
- fixarea ca ideal național realizarea frontierelor din epoca istorică cea mai favorabilă și exprimarea acestui ideal cu o frecvență din ce în ce mai mare;
- introducerea în sistemul educațional, a unor idei, norme, lecții de istorie etc. care incită la atitudini ostile față de vecini sau de etniile conlocuitoare.

8. Surse etnice (indicatori etnici)

- exacerbarea drepturilor colective ale minorităților;
- apariția unor statute de autonomie teritorială;
- atitudini și programe de separare teritorială față de statul respectiv;
- recrudescența unor forțe politice sau culturale etnice;
- apariția și proliferarea unei atitudini ostile sau de respingere a conviețuirii;
- incidente etnice;
- alcătuirea clandestină sau fâțișă a unor organizații paramilitare;

- apariția unor organisme de coordonare internațională a tendințelor separatiste și destabilizatoare ale diferitelor etnii;
- apariția unor discursuri agresive la adresa majorității, minorității sau a altor etnii;
- rasismul

9. Surse psihologice (indicatori psihologici)

- recrudescența violenței în comportamentul social;
- recrudescența violenței în muzică, în artă, în relațiile interetnice, în relațiile între generații;
- cultivarea complexului de superioritate;
- ura;
- intoleranța;
- presiunea psihologică.

10. Surse militare și paramilitare (indicatori militari)

- reorganizarea armatei pe principii ofensive;
- creșterea ponderii armamentului de tip ofensiv în achiziționarea sau producerea mijloacelor de luptă;
- creșterea efectivelor sau introducerea în înzestrare a unor sisteme de arme;
- creșterea ponderii structurilor aeriene, radioelectronice, de diversiune și de acțiune rapidă;
- punerea unităților într-o stare de pregătire avansată, gata în orice moment pentru a fi activate;
- schimbări de ton și de concepții în alcătuirea programelor de pregătire și în desfășurarea aplicațiilor tactice;
- apariția unor sisteme de pregătire rapidă și eficientă a rezervei sau a unor forțe paramilitare;
- sistemul schimburilor militare sau al alianțelor (înțelegerilor) de tip militar;
- structura producției de apărare și mai ales posibilitatea de a produce sisteme de arme sau arme de distrugere în masă;
- atitudinea factorului politic față de armată;
- quantumul bugetului militar real.

11. Surse ale ordinii publice și siguranței naționale (indicatori de ordine publică și siguranță cetățenească)

- creșterea ratei criminalității;
- structura delictelor și infracțiunilor;
- atacul firmelor private și al instituțiilor statului;
- traficul de droguri;
- creșterea numărului contrabandiștilor și infractorilor de frontieră;
- traficul de arme;
- banditismul;
- creșterea numărului de arme la populație;
- traficul de arme;
- traficul de persoane;
- falsificarea banilor;
- furtul etc.

12. Surse mass-media (indicatori mass-media)

A. Mass-media din zonele care evoluează spre criză

- creșterea ponderii publicațiilor, emisiunilor TV etc. prin care se reliefează și chiar se stimulează tensiunile sociale;
- defăimarea unor instituții și personalități;
- atacul valorilor.

B. Mass-media internațională

- semnalarea surselor potențiale de conflict;
- analize sau comentarii care rețin atenția asupra principalilor indicatori de degradare a situației;
- comentarii ale unor personalități;
- sondaje de opinie;
- informații.

13. Surse ale unor fundații, instituții de profil, organisme internaționale (indicatori din surse specializate)

- studii, analize, prognoze cu privire la țara sau regiunea respectivă;
- sondaje de opinie;
- lucrări de specialitate.

14. Alte surse (indicatori de altă natură)

- raporturi între opinia publică și deciziile oficiale;
- recrudescența spiritului revanșard;
- recrudescența sentimentului de frustrare a națiunii;
- dinamica sferelor de interes ale marilor puteri în legătură cu țara sau zona respectivă;
- atitudinea organismelor internaționale;
- căutarea unor spații de depozitare a unor deșeuri radioactive;
- apariția, în zonele respective, a unor organizații paranaționale teroriste, care produc și comercializează armament, substanțe nocive și chiar arme de distrugere masivă.